

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Proč musí obhájce u soudu mlčet?

V krátkém článku se zamýšlím nad otázkou, proč se obhájce nesmí v průběhu hlavního líčení vyjádřit k důkazu po jeho provedení?

Podle § 214 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) „*Obžalovaný musí být po provedení každého důkazu dotázán, zda se chce k němu vyjádřit, a jeho vyjádření se zapíše do protokolu.*“ Obhájce v citovaném ustanovení uveden není. Bohužel v běžné a převažující praxi hlavního líčení soud obhájci skutečně **neumožní** vyjádřit se k provedenému důkazu s odkazem, že to trestní řád nepřipouští.

Podle § 41 odst. 1 trestního řádu je naproti tomu obhájce zejména **povinen** účelně využívat k hájení zájmů obviněného prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, zejména pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho viny zmírňují, a tím přispívat ke správnému objasnění a rozhodnutí věci. Podle § 41 odst. 3 trestního řádu je obhájce v řízení před soudem **oprávněn** zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit obviněný. Netřeba nadto dodávat, že obhájce je **profesionální alter ego** obviněného, tedy činí úkony za něj a jeho jménem, s výjimkou úkonů, které může osobně vykonat pouze obviněný. Mezi tyto úkony však zjevně vyjádření k provedení důkazu v hlavním líčení nespadá. Obhajoba obviněného se přitom realizuje povětšinou s obhájcem, který obviněného nejenom provází trestním řízením, ale rovněž mu radí ve všech s tím spojených otázkách, a hlavně formuluje obhajobu a zastupuje jej v hlavním líčení. Obhájce je jedinou osobou, která odborně hájí zájmy obviněného a brání jeho práva oproti ostatním odborníkům (Policie ČR, státní zástupce, soudce).

Možnost vyjádření se obžalovaného k důkazu je přitom součástí jeho práva na obhajobu.

Podle čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících č. [209/1992](#) Sb.) má každý právo na spravedlivý proces. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (Ústavní zákon č. [2/1993](#) Sb.) se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Podle čl. 38 odst. 2 věta první Listiny základních práv a svobod každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. A dále lze zmínit práva dle § 2 odst. 13 trestního řádu a dle § 33 odst. 1 věty první trestního řádu.

Zásadním momentem trestního řízení je dokazování, které se koncentruje do hlavního líčení, kde je jeho základ pro řešení věci. V hlavním líčení se pak provádí důkazy, které rozhodují o osudu obviněného. Tedy provádění důkazů v hlavním líčení je vrcholem celého trestního řízení, a to nejen pro soud a obžalobu, ale hlavně pro obhajobu. A zde jediný odborný a profesionální rádce obžalovaného nesmí promluvit k provedenému důkazu. A naopak jediný, kdo může a kdo je po každém provedení důkazu dotázán je právě obžalovaný, který je ovšem jednak laik, ale hlavně je osobně zainteresován (jde o něj) na průběhu a výsledku věci, což ovlivňuje jeho úsudek. Přesto jen jemu je v tento moment svěřena jeho celá obhajoba, často v reakci na dosud neřešené a nepředvídané důkazy (např. výpověď svědka), tedy takové důkazy, na které ani nelze klienta připravit předem.

Nemožnost obhájce vyjádřit se k provedenému důkazu značně oslabuje obhajobu, vlastně ji přímo eliminuje, když obžalovaný prostřednictvím tohoto práva může vyjádřit vlastní stanovisko ke všem provedeným důkazům a ke každému z nich, a ovlivnit tak úvahy soudu při jejich hodnocení, a to bez ohledu na skutečnost, zda důkaz svědčí v jeho prospěch či neprospěch. Není přitom jediný rozumný, ale ani právní důvod, aby toto právo nemohl realizovat obhájce obžalovaného.

Navíc když nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 62/95 ze dne 30. 11. 1995 uvádí, že ústavně zaručené právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům obsahuje v sobě předpoklad, že jde o důkazy, s nimiž se jak obžalovaný sám, tak i jeho obhájce měli možnost seznámit natolik, aby jim byly zcela srozumitelné a aby k nim – ze svého hlediska – **mohli** zaujmout stanovisko.

Obava, že obhájci budou příliš dlouho mluvit nebo nebudou mluvit k věci a dojde tak k prodlužování hlavního líčení je snadno řešitelná jednak mírnou novelizací trestního řádu, ale rovněž postupem soudce, který řídí hlavní líčení. Občas argumentované právo obhajoby na závěrečnou řeč, ve které se mj. shrnují výsledky dokazování je nepřipadný, protože zásadou hlavního líčení je mj. bezprostřednost, kdy okamžité vyjádření k provedenému důkazu je žádoucí pro pochopení věci a pro správné rozhodnutí, a navíc umožňuje okamžitou interakci na čerstvě provedený důkaz. V praxi je nadto závěrečná řeč pro svůj časový prostor na konci hlavního líčení, často mnoho měsíců po provedení důkazů, vnímána jako bez efektu na soud.

Nabízí se tedy jediný důvod, a sice obava, že provedené důkazy budou obhajobou ihned vysvětleny podle svého obsahu či v souvislosti s dalšími důkazy, či budou vyvráceny oproti obžalobě. To je však podstata obhajoby a práva na obhajobu a měla by to být i podstata skutečně kontradiktorního trestního procesu, kdy soud jako arbitr má posoudit argumenty obou stran, provedené důkazy a až na takovém základě rozhodnout o vině či nevině obžalovaného. Místo toho pravidla a praxe nechává možnost vyjádřit se k provedenému důkazu toliko na obžalovaném, kdy v praxi lze pozorovat, že taková vyjádření (pokud vůbec učiněna jsou) nejsou úplná, v kontextu, odpovídající a dostatečná a oslabují tak obhajobu, kdy včasné vyjádření obhájce by napomohlo k řádnému objasnění věci či z druhé strany k vyvrácení obžaloby či obhajoby.

Zákaz obhájce vyjádřit se za obžalovaného v rámci vedené obhajoby k provedenému důkazu v hlavním líčení je dalším výrazným nedostatkem soudní fáze trestního řízení, který významným způsobem poškozuje obhajobu, když stávající formulace § 214 trestního řádu tento nedostatek nemůže dostatečně zhojit pohledem základního práva na spravedlivý proces. Bylo by žádoucí, aby došlo k odpovídající novelizaci § 214 trestního řádu a výslovně bylo i obhájci umožněno vyjádřit se k provedenému důkazu.

JUDr. Filip Seifert, MBA,

advokát

člen představenstva České advokátní komory

člen prezidia Unie obhájců ČR

SEIFERT A PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o.

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)